

รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ
“1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น

A Model for Enhancing the Promotion of Career Education for Employment,
“One Non-Formal Education of Tambon and One Career Course”,
Office of the Non-Formal and Informal Education, Khon Kaen Province

ถาวร พลิดี

Thaworn Phlidi

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น

Office of the Non-Formal and Informal Education, Khon Kaen Province

E-mail: Kreego04@hotmail.com

Received March 2, 2024; Revised March 24, 2024; Accepted March 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” 2) พัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ 3) ทดลองใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ 4) ประเมินผลรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ประเภทงานวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีพและวิทยากรวิชาชีพ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1/2022 รวมทั้งสิ้น 108 คน โดยกลุ่มแบบง่าย

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำได้องค์ประกอบของรูปแบบ 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ 4) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ 5) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์สู่ กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด 6) ด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา

อาชีพ 2. ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ผลปรากฏว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3. จากการทดลองใช้รูปแบบจากการศึกษานำร่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพล อยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำมีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการยกระดับ; 1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ; การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ

Abstract

The objectives of this research are to: 1) study basic information about the elements, current conditions, and desired conditions in developing a model for upgrading the promotion of vocational education for employment, “1 NFE Subdistrict 1 Vocational Curriculum”; 2) develop a model for upgrading the promotion of vocational education for employment; 3) experiment with a model for upgrading the promotion of vocational education for employment; and 4) evaluate the model for upgrading the promotion of vocational education for employment. The research type is research and development. The sample group is personnel involved in providing career education and professional lecturers from the Office of Non-Formal and Informal Education, Khon Kaen Province, semester 1/2022, a total of 108 people by simple random sampling.

The results of the research found that the elements of the model for upgrading the promotion of vocational education for employment consist of six aspects, as follows: 1) Implementing the curriculum to provide education for career development. 2) The participation of network partners in promoting and supporting education for career development. 3) Creating and developing a career education curriculum 4) Product display and exhibition 5) Upgrading products to the NFE brand and developing the use of marketing promotion technology 6) Supervision, monitoring, and education management for career development. 2. The results of the design and development of the model for upgrading the promotion of vocational education for employment. The results show that it is at the highest level of appropriateness and feasibility. 3. From the trial of using the model from the study. Pilot of the Non-Formal and Informal Education Center in Phon District at the highest level 4. The results of using the model for upgrading the promotion of vocational education for employment have the highest satisfaction evaluation results.

Keywords: Upgrading Mode; 1 Subdistrict NFE 1 Vocational Curriculum; Vocational Education for Employment

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงจะช่วยยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปิดช่องว่างทางสังคม สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ดังนั้น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 จึงมุ่งเน้นสร้างหลักประกันว่า เด็กทั้งชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงการฝึกอบรมทักษะอาชีพในราคาที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกัน ขจัดความไม่เสมอภาคทางเพศและความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนบรรลุการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างถ้วนหน้า ประกอบกับการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองตอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ อีกทั้งการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการแข่งขันของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก

จากรายงานสรุปผลการนิเทศกำกับติดตาม ผลการดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2021 – 2022 และรายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ของศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในสังกัด พบว่า การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ การส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร หลักสูตรที่นำมาจัดการเรียนการสอนในศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ส่วนมากไม่ได้มาจากการต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง ขาดการวางแผนและการดำเนินงาน ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนตามภารกิจหลัก ที่สำนักงาน กศน. กำหนดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้วยังไม่สามารถต่อยอดอาชีพเพื่อการมีงานทำได้อย่างยั่งยืน ขาดแหล่งทุนสนับสนุน การกู้ยืมเพื่อเป็นแหล่งทุนในการสร้างงานสร้างรายได้ และมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานสถานศึกษาส่งเสริมให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ ขาดแคลนวิทยากรวิชาชีพ ควรมีการสำรวจโดยให้ครูสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายว่า มีความต้องการฝึกอบรมอาชีพเรื่องใด สามารถเข้ารับการฝึกอบรมช่วงไหน อาจดำเนินการโดยจัดทำเวทีประชาคม หรือจากข้อมูล จปฐ. หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีการสรุปความต้องการของประชาชนด้านอาชีพในแต่ละปีไว้แล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมควรจัดทำฐานข้อมูลหลักสูตรอาชีพ โดยแยกเป็นชั้นเรียนวิชาชีพ ตลอดจนจะมีการประเมินหลักสูตรการศึกษาอาชีพ ทั้งกลุ่มสนใจ และชั้นเรียนวิชาชีพเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและหลากหลาย จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมความพร้อมด้านแรงงานสู่ตลาดแรงงาน ของประชาคมเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ผลจากการประกันคุณภาพภายนอกของศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในสังกัด พบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ มีข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาต่อเนื่อง และควรมีการประเมินหลักสูตรการจัดการศึกษาต่อเนื่องอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำเครื่องมือการประเมินหลักสูตรในหลากหลายรูปแบบสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เรียน หรือผู้ที่มีความสนใจในการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพิ่มมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาควรระบุขั้นตอนการพัฒนาครู วิทยากรการศึกษาต่อเนื่อง ให้มีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรและสถานศึกษาควรระบุกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยากรการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลป้อนกลับจนสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรอาชีพ เพื่อการมีงานทำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (ONESQA), 2009)

ดังนั้น รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” จึงมีความจำต้องการจำเป็นเพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นรูปแบบในการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำได้อย่างเห็นผลและเป็นรูปธรรม และยังสนับสนุนการพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนด้าน

การศึกษาอาชีพ ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในด้านอาชีพ สามารถพัฒนาต่อยอดจนเป็นอาชีพหลัก หรือเป็นอาชีพเสริมของตนเองรวมทั้งสามารถนำความรู้และทักษะด้านอาชีพที่ได้ไปสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองครอบครัว ชุมชนและสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2012) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรอาชีพ หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ และตัวชี้วัดรวมถึงคุณภาพของผู้เรียน เพื่อนำไปกำหนดให้เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นเรื่องอาชีพให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงาน กศน. (Division of Educational Quality and Standards Development, Office of the Non-Formal and Informal Education, 2013) ได้ให้ความหมายการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ ว่าหมายถึง กระบวนการในการออกแบบ จัดทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ ไปประกอบอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สร้างรายได้และพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่าการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ หมายถึง กระบวนการในการวิเคราะห์ ออกแบบ จัดทำ และปรับปรุง กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการศึกษาอาชีพ ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดีที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

Chanphon (2009) รูปแบบหมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลอง สภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมา ศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ และ Srisa-ard (2017) ให้ความหมายรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆหรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบ หรือกิจกรรมในระบบ

สรุปได้ว่ารูปแบบ หมายถึงรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการทำงาน คือ วิธีการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถยาศัยจังหวัดขอนแก่นที่ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดย สามารถใช้รูปแบบจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพึงพอใจมากขึ้น

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

Nilphan (2012) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ศึกษาค้นคว้า ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ โดยกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างสรรค์ สิ่งใหม่ พัฒนาขึ้นให้เป็นสิ่งใหม่ ส่วนการวิจัยและพัฒนา (R&D) นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการเรียน การสอนให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่าการวิจัยและพัฒนา หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าและพัฒนานวัตกรรมทาง การศึกษา โดยมีสร้างและทดลองในสภาพจริงกับผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น เช่น อุปกรณ์สื่อ การเรียนการสอน คู่มือ แผนการจัดกิจกรรม หนังสือ แบบเรียน หลักสูตร รูปแบบ วิธีการ กระบวนการเป็นต้น โดยมีการประเมินและตรวจสอบคุณภาพพร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงหลาย ๆ รอบจนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นจึงนำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งแก้ไข ข้อบกพร่อง ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพนำมาพัฒนา และตรวจสอบความถูกต้องของผลิตผลทางการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นจำเป็นต้องมีแบบแผน กรอบความคิด ทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำให้มีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่ศึกษาจากงานวิจัย จะประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จโดยงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาและสภาพความต้องการพัฒนารูปแบบก่อนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสู่การดำเนินงานพัฒนารูปแบบดังนั้นในการวิจัยรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นและมีรายได้ ตามแผนยุทธศาสตร์และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

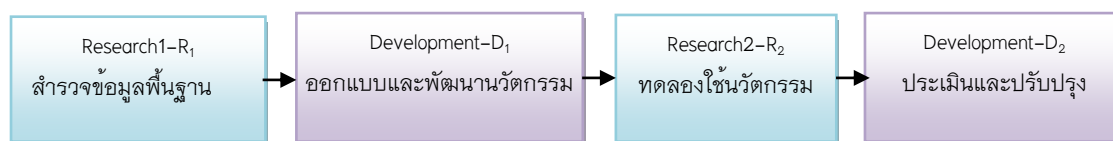
การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแบบแผนการวิจัย โดยใช้วิธีการเชิงระบบ เพื่อนำสู่กรอบแนวคิดของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”
3. หลักการและทฤษฎีที่ศึกษา
4. แนวคิดการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”
5. ระบบสนับสนุนจากบริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวคิดของ Kruse (2007), Sangraksa (2013), and Nilphan (2012) ที่พอสรุปได้ว่าการดำเนินการวิจัยและพัฒนา อาจเริ่มต้นด้วยการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (R_1) หลังจากนั้น จึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (D_1) แล้วนำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา

(R₂) ต่อจากนั้นจึงปรับปรุงผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น (D₂) การดำเนินการดังกล่าวอาจต้องทำซ้ำหลายรอบ จนกระทั่งได้ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) เพื่อพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นโดยมีวิธีการดังนี้ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) : ศึกษาความต้องการและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) : การออกแบบและหาประสิทธิภาพของรูปแบบขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) : การทดลองใช้รูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) : การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”
3. หลักการและทฤษฎีที่ศึกษา
4. แนวคิดการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”
5. ระบบสนับสนุนจากบริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ จ้างเหมาเอกชนดำเนินงานและวิทยากรวิชาชีพ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจำนวน 5 อำเภอ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2022 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ จ้างเหมาเอกชนดำเนินงานและวิทยากรวิชาชีพรวมทั้งสิ้น

181 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (cited in Chulasuwan, 2018) และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 5 อำเภอ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2022 ซึ่งได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝาง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอน้ำพอง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านไผ่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชุมแพและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมัญจาคีรี

ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการศึกษารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น คือ ปีการศึกษา 2021 – 2022

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ และการจัดการทางพระพุทธศาสนา โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการสร้างรูปแบบและแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” (2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงทิศทางและการพัฒนาแนวคิด กระบวนการสร้างรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” (3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” ร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ (1) การลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล (2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำให้ควบคู่กับการสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวทางการสร้างและการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” (3) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษา

เกี่ยวกับการสร้างและการใช้องค์ประกอบการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน. ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” และเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน. ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในรอบที่ 3 และนำคำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานฐานนิยมค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาทิศทางของแนวโน้มที่เป็นภาพอนาคตต่อไป

การนำเสนอผลการศึกษารายวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน. ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน. ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น จำนวน 297 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดและจัดลำดับของความต้องการของข้อมูล PNI_{Modified} ตามลำดับดังนี้ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ	3.10	0.47	ปานกลาง	4.75	0.37	มากที่สุด
2. ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	3.50	0.39	ปานกลาง	4.83	0.28	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	3.23	0.36	ปานกลาง	4.66	0.39	มากที่สุด
4. ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์สู่ กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด	2.69	0.32	ปานกลาง	4.88	0.18	มากที่สุด
5. ด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	2.48	0.31	ปานกลาง	4.73	0.23	มากที่สุด
6. ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ	2.91	0.24	ปานกลาง	4.74	0.21	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.99	0.19	ปานกลาง	4.76	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.97, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.50, S.D. = 0.39) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.23, S.D. = 0.36) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.10, S.D. = 0.47) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ ($\bar{x}$ = 2.91, S.D. = 0.24) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์สู่กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ = 2.69, S.D. = 0.32) และอยู่ระดับน้อย 1 ด้านคือด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ($\bar{x}$ = 2.48, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีส่วนประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ 2) ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 4) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด 5) ด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 6) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการและมีขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบและขั้นปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่ 4 การประเมินผลรูปแบบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การทดลองใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) ซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพล เป็นสถานศึกษาทดลองใช้รูปแบบ พบว่าผลการประเมินคุณภาพของการปฏิบัติและการพัฒนาของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น มีผลการประเมินการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและผลการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นไปใช้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 5 อำเภอ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ 4) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ 5) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์และ

การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด 6) ด้านการนิเทศ ติดตามการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ องค์ประกอบในแต่ละด้านที่ได้มา ส่งผลให้สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น โดยอยู่ระดับมากที่สุด ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Soi-ngam (2021) เรื่องข้อเสนอแนะนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prakobdee (2019) เรื่องการศึกษาสภาพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ”สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ 2) ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 4) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด 5) ด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 6) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ มีขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบและขั้นปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่ 4 การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด โดยมี ผลการประเมินการพัฒนาแบบอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puttachart (2021) เรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีงานทำ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีงานทำสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เป้าหมายของรูปแบบ 4) กระบวนการนิเทศ (CORE Model) ประกอบด้วยบริบทการนิเทศ (Context) 8 ตัวชี้วัด ทิศทางและกระบวนการนิเทศ (Orientation) 9 ตัวชี้วัด การสะท้อนผลการนิเทศ (Reflection) 4 ตัวชี้วัดและการเสริมพลังสู่ความสำเร็จ (Empowerment) 8 ตัวชี้วัด การประเมินรูปแบบและเงื่อนไขความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theparee (2014) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบชุมชน

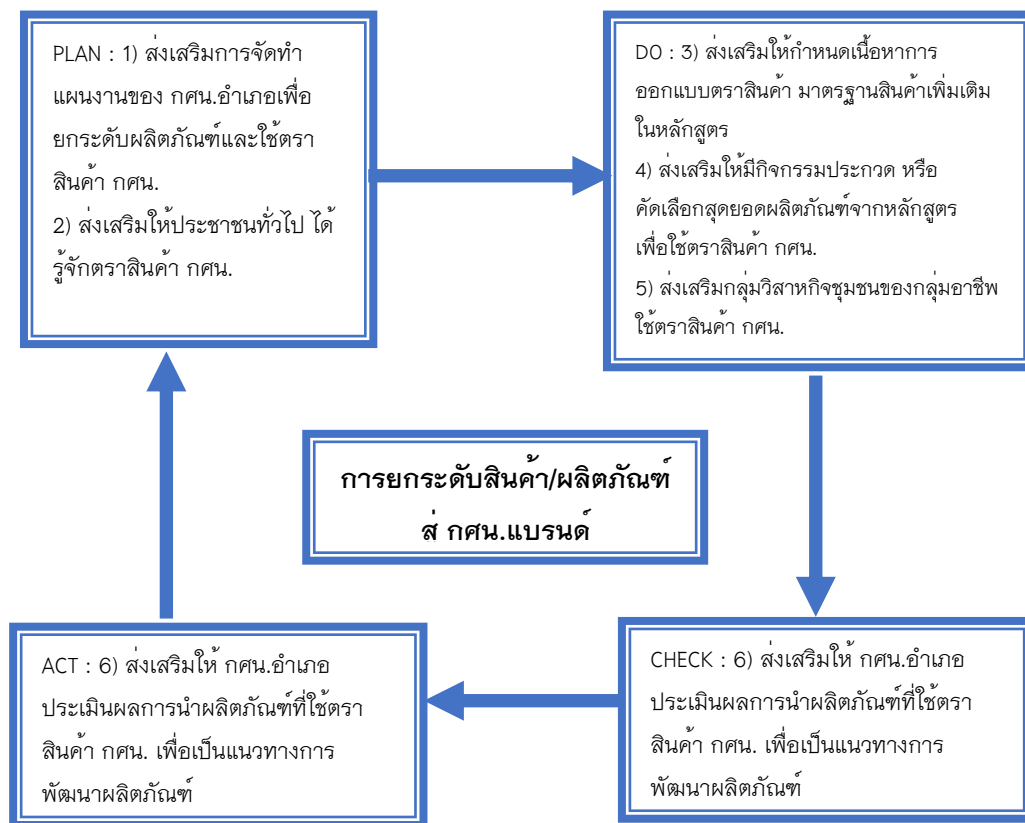
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู ประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วัฒนธรรมการเรียนรู้ การคิดแบบปฏิบัติที่ดี การพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) ซึ่งศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพล เป็นสถานศึกษาทดลองใช้รูปแบบ มีผลการประเมินการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากและผลการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเป็นไปได้และความ เหมาะสมของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น อยู่ใน ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Poomsida (2016) ซึ่งเป็นการศึกษาแนวคิดการบริหารโรงเรียน ขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่สภาพที่พึงประสงค์ โดยผลวิจัยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sahapattanasombat (2015) เรื่องการพัฒนารูปแบบการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและแนวทางการปฏิบัติที่ดี และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม และเสนอแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ผลปรากฏว่า ด้านรับผลประโยชน์ ได้แก่ มอบวุฒิบัตร ความพึงพอใจผู้เรียน รายงานผลเบิกจ่ายเงินและนำไปพัฒนาอาชีพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phoomchusak (2021) เรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการ ทำงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามี 5 องค์ประกอบหลักคือ 1) ด้านการ จัดการได้แก่โครงสร้างคณะกรรมการและวัตถุประสงค์ 2) ด้านกระบวนการบริหารได้แก่ขั้นเตรียมขั้น ดำเนินการและขั้นสรุป 3) ด้านผลประโยชน์ของความร่วมมือได้แก่ผลประโยชน์ของสถานศึกษาและ ผลประโยชน์ของสถานประกอบการ 4) ด้านหลักสูตรได้แก่ลักษณะหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอนได้แก่การจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาและการจัดการเรียนการ สอนภายในสถานประกอบการรูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของ สถานศึกษา มีความเป็นประโยชน์และมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์ คือ กิจกรรมที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัด ยกระดับผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลผลิตจากการฝึกอาชีพพัฒนาเป็นสินค้า กศน.พรีเมียม ให้ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ หลักการออกแบบตราสินค้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การศึกษาความต้องการของผู้บริโภค/ผู้ซื้อ การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 2 แผนภาพวงจรคุณภาพ PDCA กระบวนการดำเนินงาน

จากโมเดลดังกล่าวทำให้ทราบว่า การใช้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์

สรุป

ผลการพัฒนารูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น พบว่าได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอาชีพ 2) ด้านการนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 4) ด้านการยกระดับสินค้า/ผลิตภัณฑ์ สู่ กศน.แบรนด์และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการตลาด 5) ด้านการนิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 6) ด้านการจัดแสดงสินค้าและนิทรรศการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการยกระดับการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น และคู่มือในการใช้รูปแบบที่สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษาอาชีพโดยเน้นให้เกิดการสร้างงาน มีอาชีพเสริม สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นไปขยายผลในการใช้จัดการศึกษาการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอื่นๆ รวมทั้งสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาพัฒนาอาชีพต่อไป

1.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรนำรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ “1 กศน.ตำบล 1 หลักสูตรอาชีพ” สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น พร้อมด้วยคู่มือในการใช้รูปแบบ ไปขยายผลให้กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดต่าง ๆ พร้อมทั้งเก็บศึกษาผลที่เกิดจากการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

References

- Chanphon, N. (2009). *Development of an Education Area Office Management Model that Emphasizes Decentralization*[Doctoral dissertation, Siam University].
- Division of Educational Quality and Standards Development, Office of the Non-Formal and Informal Education. (2013). *Guidelines for creating career curricula for employment*. Rangsi Printing.
- Kruse, J.S. (2007). *Framework for Sustainable Soil Management Literature Review and Synthesis*. https://www.joinforwater.ngo/sites/default/files/library_assets/LAN_E6_framework_sustainable.pdf
- Nilphan, M. (2012). *Research Synthesis in Curriculum* (3rd ed.). Silpakorn University Press.
- Office of the Basic Education Commission. (2012). *Guidelines for Organizing Teaching and Learning in Schools According to International Standards*. (Revised edition). Office of the Basic Education Commission.
- Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (ONESQA). (2009). *Situation of the second round of external quality assessment. Presented to the Higher Education Commission, February 4, 2009*. ONESQA, Thailand.
- Pankarnjanato, S. (2007). *A Study on the Operations of Ban Laokokhungkawang School cooperative in Accordance with the philosophy of sufficiency economy*[Master's thesis, Maejo University].
- Phoomchusak, C. (2021). *The Management Model for Work Integrated Learning of School Under Office of Vocational Education Commission*[Doctoral dissertation, Naresuan University].
- Poomsida, T. (2016). *Presentation of Small School Management Strategies to Raise the Quality of Education*[Doctoral dissertation, Chulalongkorn University].
- Prakobdee, A. (2019). *The Study of Status of Educational Management of Career Development of Educational Institutions under the Office of the Non-formal and Informal Education Chiang Rai Province*[Master's thesis, University of Phayao].

- Puttachart, A. (2021). *Development of Supervision Model for Enhancing Instruction of Vocational and Career Skills Development for Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of the Basic Education Commission*[Doctoral dissertation, Maha Saarakham University].
- Sahapattanasombat, Y. (2015). *The Development of Participation Model in Non-Formal Education Management to Enhance the Career Courses Offered by the Sub District Non-Formal And Informal Education Centre*[Doctoral dissertation, Rajanagarindra University].
- Sangraksa, N. (2013). *Educational Research and Development* (5th ed.). Silpakorn University.
- Soi-ngam, H. (2021). *Policy Recommendations for Educational Management to Promote Careers in the Community Center for Non-Formal And Informal Education*[Doctoral dissertation, Khon Kaen University].
- Srisa-ard, B. (2017). *Basic Research* (10th ed.). Suviriyasan.
- Theparee, P. (2014). *A Development of Professional learning Community model for the Primary School Teachers*[Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University].
- Wongwanit, S. (2015). *Needs Assessment Research* (3rd ed.). Chulalongkorn University.